

Крім того, до XIX століття в розвинених європейських країнах склалися традиції кухарського мистецтва й гурманства стосовно їжі; своєрідну філософію їжі виразив Жан Антельм Брийя-Саварен у своїй відомій праці «Фізіологія смаку, або трансцендентальна кулінарія» (1825). Слід зазначити, що емпіричні правила й теоретичні положення цього трактату дотепер популярні у сфері кухарського мистецтва й ресторанного бізнесу. Звернення уваги на зв'язок кулінарних традицій і застільних звичаїв із ментальністю народу й національною ідентичністю спостерігається у багатьох творах української літератури, наприклад у творчості І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Гоголя, Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки та багатьох інших.

Протягом XX сторіччя, у зв'язку з розвитком цілої низки як прикладних, так і теоретичних наук, осмислення їжі, трапези, питань вирощування, розподілу й споживання їжі здійснювалося у сферах кулінарії, ресторанного господарства, економіки, соціології, антропології, психології, естетики та інших.

Таке осмислення досить різноманітних проявів людської життєдіяльності дозволяє сформулювати єдине поле аналізу із загальними теоретичними конструктами й завданнями, почати осмислення феномена, пов'язаного, з одного боку, з людською тілесністю, чуттєвістю й емпіричним смаком, з іншого – з естетичною насолодою, категоріями приємного, корисного, здорового, що мають надіндивідуальні характеристики.

Таким чином, головним завданням методологічного розгляду «філософії їжі» є аналіз того, як пов'язані феномен їжі та інше коло його конотацій з фундаментальними сферами філософського дослідження, такими як метафізика, гносеологія, філософія культури, естетика, політична теорія, етика.

УДК 140.8

О.М. Варипась, канд. філос. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ: ГНОСЕОЛОГІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ

У вищій школі України для студентів та аспірантів технічних спеціальностей у зв'язку з набуттям відповідних компетенцій особливого значення набуває курс «Філософія науки», який передбачає ознайомлення студентів з базовими поняттями цієї досить нової, але дуже впливової галузі філософського знання.

Технологічний прогрес, заснований на застосуванні наукових досягнень, впродовж ХХ століття призвів у розвинутих країнах Заходу і Сходу до нової якості життя. Можна сказати, що наука революціонізує не тільки сферу виробництва, але й впливає на багато інших сфер людської діяльності, починаючи регулювати їх, перебудовуючи їхні засоби і методи. Не дивно, що проблеми майбутнього сучасної цивілізації не можуть обговорюватися поза аналізом сучасних тенденцій перспектив розвитку науки та техніки.

Метою такого курсу є засвоєння основних концепцій філософії науки та техніки, застосування різних методологічних підходів до виявлення феномена технічного, наголошення на гуманітарному, антропологічному вимірі сучасних теорій наукового знання та техніки. За матеріалами курсу студентам можуть бути запропоновані теми для самостійного опрацювання, передбачається написання рефератів, участь у тематичних дискусіях, використання матеріалу спецкурсу для продуктивного осягнення інших технічних дисциплін. Техногенна цивілізація є досить пізнім продуктом людської історії. Лише з ХVІІ ст. закладається культурна матриця техногенної цивілізації, яка проходить три стадії: спочатку передіндустріальну, потім індустріальну, і, нарешті, – постіндустріальну, чи інформаційну.

Найважливішою основою її життєдіяльності стає насамперед розвиток науки та техніки, технології, причому не тільки шляхом стихійно виникаючих інновацій у сфері самого виробництва, але і за рахунок генерації всіх нових наукових знань і їхнього впровадження в техніко-технологічні процеси. У культурі техногенних суспільств інша орієнтація, ніж у традиційних суспільствах. В них ідея соціального прогресу стимулює чекання змін і рух до майбутнього, а майбутнє вбачається як ріст цивілізаційних завоювань, що забезпечують все більш пристосовану для задоволення потреб кожної людини соціальну реальність.

Наукове пізнання, як і інші форми духовного виробництва, необхідно для того, щоб регулювати людську діяльність. Різні види пізнання по-різному виконують цю роль, і аналіз цього розходження є першою і необхідною умовою для виявлення особливостей наукового пізнання. Наука ставить своєю кінцевою метою передбачити процес перетворення предметів практичної діяльності (об'єкт у вихідному стані) у відповідні продукти (об'єкт у кінцевому стані). Це перетворення завжди визначене сутнісними зв'язками, законами зміни і розвитку об'єктів, і сама діяльність може бути успішною тільки тоді, коли вона узгоджується з цими законами. Тому основне завдання науки – виявити закони, відповідно до яких змінюються і розвиваються об'єкти.

Спрямованість науки на вивчення не тільки об'єктів, втілених у сьогодишній практиці, але й тих, котрі можуть стати предметом масового практичного освоєння в майбутньому, є другою відмінною рисою наукового пізнання. Ця риса дозволяє розмежувати наукове і повсякденне, стихійно-емпіричне пізнання і вивести ряд конкретних визначень, що характеризують природу науки.

Вироблення наукою спеціальної мови, придатної для опису нею об'єктів, незвичайних з погляду здорового глузду, є необхідною умовою наукового дослідження. Наукові знання характеризує те, що їхня вірогідність уже не може бути обґрунтована тільки таким способом, оскільки в науці переважно досліджуються об'єкти, ще не освоєні у виробництві. Тому потрібні специфічні способи обґрунтування істинності знання. Таким чином, ми одержуємо характеристики системності й обґрунтованості наукового знання, що відрізняють його від продуктів повсякденної пізнавальної діяльності людей.

Заняття наукою вимагають особливої підготовки суб'єкта, який пізнає, у ході якої він освоює історично сформовані засоби наукового дослідження, навчається прийомам і методам оперування з цими засобами. Заняття наукою припускають поряд з оволодінням засобами і методами також і засвоєння визначеної системи ціннісних орієнтацій і цільових настанов.

Робітник науки та техніки, інженер у сучасному світі повинен усвідомлювати свою відповідальність перед людською цивілізацією. Людство усе більше виявляється залежним від наслідків технічного розвитку. У цьому зв'язку управління технічним прогресом, його стримування, регулювання, здійснення його цілей, оцінка результатів виявляються сьогодні не тільки інженерною, управлінською, державною, але й філософською та етичною проблемою.

УДК 371. 382

П.В. Волошин, канд. техн. наук, доц. (*ХГУИПТ, Харьков*)

ПЕРСОНАЛЬНЫЕ ПРОГНОСТИЧЕСКИЕ И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ИГРЫ В КОНСУЛЬТИРОВАНИИ

Сегодняшний исторический момент – это смена эпох в политике, культуре, экономике, технологиях, массовом сознании. Подобные «времена перехода» отличаются обострением всех противоречий, исключительной интенсивностью, сложностью и динамизмом событий. Увеличиваются риски, непредсказуемость и